

KO JE KANDIDAT ZA POSTUPAK BMPO O TROSKU RFZO-a?

1. *da su iscrpljene druge mogućnosti lečenja steriliteta*
2. *da je i pored odgovarajućeg lečenja i dalje prisutna neplodnost*
3. *da žena ima manje od 45 godina u trenutku prolaska komisije za BMPO*
4. *da u ejakulatu muškarac ima živih ili morfološki ispravnih spermatozoida*
5. *da muškarac ima zamrznute spermatozoide u nekoj od klinika u Srbiji*
6. *da je očuvana funkcija jajnika*
7. *da je indeks telesne mase žene manji od 30 (BMI)*
8. *da kod žena nije moguće lečenje neplodnosti sopstvenim jajnim ćelijama (nema očuvanuu ovarijalnu rezervu)*
9. *da partner/muškarac nema sopstveni reproduktivni materijal*
10. *da je žena bez partnera i nema dece*
11. *muškarci i žene koji imaju zamrznute reproduktivne ćelije/embrione iz razloga onkoloških oboljenja*

ŠTA FINANSIRA FOND?

- **Neograničen broj** stimulisanih postupaka BMPO i **neograničen krioembriotransfera** ima osigurano lice (žena) do napunjenih 45 godina u momentu dobijanja Potvrde o ispunjenosti uslova, koja **nema dece u postojećoj bračnoj/vanbračnoj zajednici** za prvo dete
- **Dva stimulisana postupka BMPO i tri krioembriotransfera za drugo dete** ima žena do 45 godina života koja u postojećoj zajednici ima **jedno dete (bez obzira da li je dobijeno vantelesnom oplodnjom ili seksualnim putem)**.
- Na teret RFZO-a proceduru vantelesne oplodnje mogu izvršiti i parovi kod kojih muški partner ima **dijagnozu azoospermije i zamrznut materijal** u nekoj od klinika za vantelesnu oplodnju u Srbiji.
- Za sve koji ispunjavaju kriterijume za donaciju, država omogućava **jedan paket uvoza** za izvođenje postupaka o trošku RFZO-a
- **Tri postupka vantelesne oplodnje sa doniranim jajnim ćelijama, kao i tri stimulisana postupka sa doniranim spermatozoidima** imaju svi parovi kojima je neophodna ova procedura, kao i **tri krioembriotransfera za postupke sa doniranim materijalom (zamrznuti embrioni dobijeni uz doniran materijal sa jedne i sopstveni materijal sa druge strane)**. Uslov je da žena ima manje od 45 godina starosti.
- **Ženama bez partnera omogućena je vantelesna oplodnja o trošku države i to tri stimulisana postupka sa doniranim spermatozoidima, kao i tri krioembriotrasfera embriona dobijenih uz pomoć doniranih spermatozoida (uslov je da žena ima manje od 45 godina i da nema dete)**
- 7.Ukoliko imate dijagnozu onkološke bolesti mozete zamrznuti Vase reproduktive ćelije o trosku RFZO-a.

POSTUPAK VANTELESNE OPLODNJE U DESET KORAKA

PRVI KORAK-PRIPREMA ANALIZA ZA KOMISIJU BMPO

- Žena treba da uradi sledeće analize:
- Cervikalni bris na bakterije i vaginalni bris na bakterije, bris na hlamidiju i bris na bakterijsku vaginozu
- HbsAg, HCV, HIV, TPHA — serologija
- Rubella — serologija
- Toxoplasma gondii
- Skrining grlića materice — bris na Papanikolau, kolposkopija (Papanikolau je BRIS)
- Ultrazvučni pregled vaginalnom sondom
- Hormonsko ispitivanje od 2. do 4. dana menstrualnog krvarenja (FSH, LH, E2, Pg, T, TSH, T3, T4, Prolaktin, antimilerijan hormon — AMH)

Muškarac treba da uradi sledeće analize:

Bris uretre na bakterije, bris na hlamidiju

- HbsAg, HCV, HIV, TPHA — serologija
- Spermogram i spermokulturu

Muškarac koji ima dijagnozu azoospermije, potrebno je da pored ostalih nalaza priloži i potvrdu o zamrznutom materijalu u nekoj od klinika.

❖ **Ukoliko imate (nije obavezno)**

- ✓ histeroskopija
- ✓ HSG
- ✓ Inseminacije

• **VAŽNO:**

- Nalazi briseva i ultrazvuka važe 6 meseci! Analize hormona važe 6 meseci! Ostale analize ne mogu biti starije od godinu dana!

DRUGI KORAK-UPUTI ZA KOMISIJU

- Kada pripremite sve neophodne analize, sledeći korak je obraćanje izabranom lekaru u Domu zdravlja (svom ginekologu -žena, odnosno lekaru opšte prakse-muškarac) koji nakon uvida u dokumentaciju izdaju upute za komisiju.
- **ŽENA:**
- **UPUT** za Komisiju za BMPO u jednoj od ustanova iz plana mreže zdravstvenih ustanova (ovaj uput treba da bude naslovljen na kliniku u kojoj se radi komisija)
- **UPUT** za ultrazvučni pregled koji se vrši u okviru ocenjivanja na komisiji (ovaj uput treba da bude naslovljen na kliniku u kojoj se radi komisija)
- **MUŠKARAC:**
- **UPUT** za spermogram koji se vrši u toku postupka ocene Komisije za BMPO (ovaj uput treba da bude naslovljen na kliniku u kojoj zaseda komisija).
-
- *Ukoliko se na komisiju upućujete van svoje filijale – svi uputi moraju biti overeni u RFZO-u kom pripadate. Komisiju radite u Kliničkom centru ili Opštoj bolnici kojoj teritorijalno pripadate, tako da se u nasu ustanovu upućuju parovi iz Kolubarskog I Macvanskog okruga*

Komisije se zakazuju telefonski svakog radnog dana na tel 014-295-465.

TRECI KORAK- KOMISIJA-ŠTA SE DEŠAVA NA KOMISIJI ZA VTO?

- Prisustvo oba partnera je obavezno.
- Prvo se kao par prikazujete Prvostepenoj komisiji RFZO-a
- Nakon prvostepene komisije prikazujete se drugostepenoj republičkoj komisiji.
- Na komisiju donosite pripremljene nalaze I upute.
- Ukoliko niste vencani prilazete potvrdu o vanbracnoj zajednici overenu kod notara-ne stariju od 12 meseci
- Ukoliko idete na komisiju za vantelesnu oplodnju za drugo dete, potrebno je da ponesete izvod iz matične knjige rođenih za prvo dete
- Svi parovi koji apliciraju za drugi postupak bmpo potrebno je da ponesu Obrazac 7 (obrazac o zamrznutim embrionima iz predhodnog postupka).
- Ukoliko ste imali neke ginekoloske operacije,poželjno je da priložite I otpusne liste od tih operativnih zahvata.
- Pacijenti koji su radili inseminacije potrebno je da prilože Komisiji izvestaje o uradjenim intervencijama.
- Na komisiji se obavlja kompletan uvid u analize, lekar će vam uraditi ultrazvučni vaginalni pregled (žena) i uradiće se pregled uzorka sperme muškog partnera (spermogram).
- Ukoliko ispunjavate sve neophodne uslove za postupak vantelesne oplodnje Komisija izdaje: **Resenje o ispunjenosti uslova za postupak I Potvrdu o ispunjenosti uslova za postupak bmpo (obrazac 3).**

ČETVRTI KORAK - POZIVNO PISMO

Za nastavak dalje procedure neophodno je da sačekate pozivno pismo koje šalje RFZO, na kojem će pisati datum i vreme kada treba da se javite na konsultaciju u zdravstvenu ustanovu, koju ste izabrali radi daljeg dogovora o postupku vantelesne oplodnje.

PETI KORAK-UPUTI ZA POSTUPAK VANTELESNE OPLODNJE

- Kada dobijete pozivno pismo, odlazite kod ginekologa u Dom zdravlja da uzmete Uput za stacionarno lečenje naslovljen na kliniku u kojoj radite postupak, a muškarac uzima od lekara opšte prakse specijalistički uput, takođe naslovljen na kliniku u kojoj radite postupak. Sa pozivnim pismom, potvrdom I rešenjem(koje ste dobili na komisiji) i ta dva uputa javljate se u RFZO filijalu da overite upute i preuzmete obrazac OLK12.

ŠESTI KORAK-POČETAK VTO POSTUPKA

- Javljate se klinici u terminu iz pozivnog pisma na prve konsultacije i tada ćete, zajedno sa izabranim lekarom u klinici, dogovoriti termin početka procesa. Na prve konsultacije potrebno je da pored uputa, Obrasca OLK 12, obrasca BMPO 6, ponesete celokupnu dokumentaciju kako bi lekar imao kompletnu sliku vašeg stanja, sto ce mu pomoci pri određivanju pripremne terapije, odabiru pristupa i metoda daljeg postupanja I savetovanja.

SEDMI KORAK-STIMULACIJA

- Stimulacija predstavlja početak postupka vto, najcesce drugog dana menstrualnog ciklusa.
- Na osnovu ženinih nalaza, lekar odredjuje šemu stimulacije za koju se očekuje da će dati najbolji odgovor. Na raspolaganju su nam brojni protokoli od kojih su najpoznatiji duga šema sa GnRH agonistima i kratka šema sa GnRH antagonistima, kao i brojni modifikovani protokoli stimulacije, uz blažu stimulaciju ili čak sprovođenje postupka u spontanom ciklusu, bez hormonske stimulacije.
- Ne postoji jedinstvena šema za sve parove, već se svaki par individualno posmatra i na osnovu samo njihovih karakteristika odredjuje protokol za koji se smatra da će dati najbolji moguci rezultat. Cilj ove prve faze, koja traje u proseku oko 10 dana, je da se primenom odgovarajućih lekova (pre svega hormonskim injekcijama) stimulišu jajnici žene kako bi se razvio optimalan broj folikula i dobio optimalan broj jajanih ćelija. Vazno je da terapiju primete svakodnevno u približno isto vreme. u izuzetnim slučajevima sa razlikom od + ili – pola sata.
- Takođe, tokom stimulacije **ne bi smeli nešto da menjate na svoju ruku ili da uzimaju druge lekove**, a da se prethodno niste konsultovali sa lekarom. U slučaju da vam se dogodi da jedan dan preskočite terapiju, nikako nemojte uzimati duplu dozu narednog dana. U takvim situacijama je najbolje da nas kontaktirate.
- Nakon uključivanja hormonske terapije pacijentkinja počevši od petog dana primene terapije (najčešće na svaka 2 dana) dolazi na kontrolne preglede, gde se na osnovu ultrazvučnih pregleda i hormonskih analiza procenjuje odgovor jajnika, po potrebi koriguje terapija, i određuje moment za davanje stop injekcije (leka kojim se izaziva sazrevanje jajne ćelije).
- Praksa u nasoj bolnici je da pacijentima detaljno objasnimo način davanja ordinirane terapije, nakon toga izdajemo lekove koje mozete davati sami sebi do sledece kontrole. Veliki deo hormonske terapije koja služi za stimulaciju jajnika je primerena aplikovanju u kucnim uslovima.

OSMI KORAK-ASPIRACIJA JAJNIH CELIJA

- Puncija folikula je invazivni postupak koji se obavlja u sterilnoj ginekološkoj sali, primenjujuci sve mere asepsa i antiseptice. Ova intervencija se obavlja transvaginalnim putem pod kontrolom ultrazvuka tako sto se iglom za punciju probijaju sazreli folikuli. Nakon prolaska igle u folikul sledi aspiracija folikularnog sadrzaja-tecnosti u kojoj se nalaze jajne celije. Punkcija folikula -aspiracija jajnih celija se u nasoj bolnici radi u kratkotrajnoj intravenskoj anesteziji, shodno tome neophodno je da na dan aspiracije imate potvrdu o krvnoj grupi, osnovne biohemiske analize, rezultat krvne slike i vremena krvarenja pre ulaska u salu. Veoma je vazno da minimum 6 sati pre planirane intervencije NISTA NE JEDETE I NE PIJETE. Nakon izlaska iz sale na odeljenju cete se zadržati do potpunog budjenja. Pre nego sto krenete kuci dobitete izvestaj o intervenciji i predlog terapije do Vaseg sledeceg dolaska za embriotransfer.
- Partner ima svoju ulogu u postupku vantelesne oplodnje. Preporucuje se da apstinencija na dan aspiracije bude od 2-5 dana, jer on to jutro ostavlja svoju spermu za dalji tretman.
- Sada dolazi red na embriologa. Na osnovu spermograma, kvaliteta i broja jajnih celija embriolog se u dogovoru sa ginekologom, odlucuje za tehniku oplodjenja: klasican IVF ili ICSI u slucaju kada postoji muski faktor neplodnosti (intracitoplazmatska injekcija spermatozoida, gde se pod posebnim mikroskopom bira najkvalitetniji spermatozoid koji se finom iglom ubrizgava u citoplazmu jajne celije). Nastali embrioni se dalje kultivisu i cuvaju u inkubatoru i svakodnevno prati njihovo napredovanje.

DEVETI KORAK-EMBRIOTRANSFER

Trećeg ili petog dana na razgovor za embriotransfer obavezno dolaze oba partnera. U zavisnosti od broja dobijenih embriona, par u razgovoru sa lekarom i embriologom odlučuje koliko embriona će biti vraćeno, dok se ostatak prati do stadijuma blastociste i zamrzava za neki od narednih pokušaja. Konačnu odluku donosi par, s obzirom da naš zakon dozvoljava vraćanje do 3 embriona u jednom aktu. Embriotransfer je kratkotrajna intervencija koja se radi u ginekološkoj sali pridržavajući se svih mera asepse i antiseptike. Ova procedura je uglavnom bezbolna, retki su otežani transferi koji mogu trajati i nešto duže od očekivanog. Sama intervencija se radi pod kontrolom ultrazvuka tako što se finim kateterom embrion ubacuje u šupljinu materice. Poželjno je da mokraćna ne bude prazna. Na odelenju ćete se zadržati do 30 minuta kako bi ste dobili izveštaj o terapiji i ostala detaljna uputstva o daljem ponašanju do isčekivanja nalaza beta- HSG-ea.

KRIOEMBRIOTRANSFERI

- Krioprezervacija podrazumeva zamrzavanje embriona metodom vitrifikacije i njihovo čuvanje u tečnom azotu.
- Vitrifikacija se postiže pomoću specijalnih supstanci (krioprotektanata) koje štite ćelije od stvaranja kristala prilikom zamrzavanja i na taj način obezbeđuju dugoročno čuvanje i preživljavanje embriona nakon odmrzavanja.
- Embrioni se zamrzavaju najčešće tri ili pet dana nakon oplodnje i čuvaju se u specijalizovanim kontejnerima na temperaturi od -196°C.
- Krioprezervacija se primenjuje kada nakon postupka vantelesne oplodnje nije odmah moguće vratiti embrion ili kada nakon transfera ostane višak embriona dobrog kvaliteta. Čuvanje zamrznutih embriona može biti i vid očuvanja plodnosti u slučajevima odlaganja roditeljstva iz socijalnih razloga ili bolesti. U postupku VTO zamrzavanje umesto svežeg transfera se preporučuje u sledećim situacijama:
 - povećan rizik od hiperstimulacije
 - veliki broj punktiranih folikula
 - polip u šupljini materice
 - tanak endometrijum
 - loš hormonski status (previsoke vrednosti estradiola i progesterona)
 - sakupljanje embriona iz spontanih ciklusa za embriotransfer
- Embrioni se odmrzavaju i vraćaju u matericu u nekom od narednih prirodnih ciklusa. Kod starijih žena i neredovnih menstruacija ciklus se reguliše adekvatnom terapijom. Stopa uspešnosti postupaka sa odmrznutim embrionima nije manja u poređenju sa svežim transferima

ČUVANJE ZAMRZNUTIH EMBRIONA

Semene ćelije, jajne ćelije i rani embrioni čuvaju se u periodu za koji su supružnici, odnosno vanbračni partneri koji su uključeni u postupak BMPO dali pismenu saglasnost, u skladu sa Zakonom o BMPO, ali ne duže od pet godina od dana njihovog davanja. Iz medicinski utvrđenih razloga, vreme čuvanja semenih i jajnih ćelija ili ranih embriona može se produžiti najviše za pet godina, uz pismeni zahtev za produženjem od strane lica od koga potiču reproduktivne ćelije, odnosno neupotrebljeni rani embrioni. Centar za BMPO, odnosno Banka posle isteka pet godina dužna je da od lica od koga potiču reproduktivne ćelije, odnosno neupotrebljeni rani embrioni pismeno zahteva izjašnjavaње o daljem postupanju sa reproduktivnim ćelijama, odnosno neupotrebljenim ranim embrionima, kao i da li želi da ih daruje za postupak BMPO za druga lica, u naučnoistraživačke svrhe ili da se ćelije unište, odnosno da se neupotrebljeni rani embrioni spontano razgrade i unište.

DONACIJA REPRODUKTIVNIH ĆELIJA O TROŠKU RFZO-A

- **Bračnim i vanbračnim parovima, kao i ženama bez partnera RFZO finansira postupke, vantelesne oplodnje sa doniranim reproduktivnim ćelijama.** Uslovi za prijavu su:
 - - da imate manje od 45 godina,
 - - iscrpljene ovarijalne rezerve
 - - azospermija
 - - zene koje nemaju partnera
- **Prijava za komisiju za sve postupke sa doniranim materijalom je preko e-uprave.** Ovo se odnosi na sve one koji **prvi put apliciraju**, a kasnije će se (sledeće zakazivanje termina na komisiji) vršiti kao i za sve druge termine na komisiji, telefonski.
- Neophodno je da žena bude registrovana na sajtu E uprava (ukoliko nije, vrlo lako može da se registruje, popunjavanjem svojih ličnih podataka i ubacivanjem fotografije lične karte, potvrdni mejl o uspešnoj registraciji dobićete u roku od 24h). Nakon registracije, sledeći korak je prijava za termin za komisiju za donaciju u delu obeleženom kao **VANTELESNA OPLODNJA**, gde ostavlja svoje podatke i stiklira ponuđeni Klinički centar predviđen za komisiju za vantelesnu oplodnju (sama aplikacija će ponuditi KC ili bolnicu kojoj pripadate po mestu boravka). Prijava je vrlo jednostavna, potrebno je samo da pratiti ponuđene korake na samom sajtu. U roku od pet dana, dobija se termin za komisiju.
- **NAPOMENA: Sajt ne prihvata prijavu ukoliko vam je istekla zdravstvena knjižica!**

ANALIZA ZA KOMISIJU BMPO SA DROVANIM ĆELIJAMA

- **Žena treba da uradi sledeće analize:**
- **Cervikalni bris na bakterije i vaginalni bris na bakterije, bris na hlamidiju i bris na bakterijsku vaginozu**
- **HbsAg, HCV, HIV, TPHA — serologija**
- **Rubella — serologija**
- **Toxoplasma gondii**
- **Skrining grlića materice — bris na Papanikolau, kolposkopija (Papanikolau je BRIS)**
- **Ultrazvučni pregled vaginalnom sondom**
- **Hormonsko ispitivanje od 2. do 4. dana menstrualnog krvarenja (FSH, LH, E2, Pg, T, TSH, T3, T4, Prolaktin, antimilerijan hormon — AMH)**

Muškarac treba da uradi sledeće analize:

Bris uretre na bakterije, bris na hlamidiju

- **HbsAg, HCV, HIV, TPHA — serologija**
- **Spermogram i spermokulturu**

Muškarac koji ima dijagnozu azoospermije, potrebno je da pored ostalih nalaza priloži i potvrdu o zamrznutom materijalu u nekoj od klinika.

• **VAŽNO:**

- **Nalazi briseva i ultrazvuka važe 6 meseci! Analize hormona važe 6 meseci! Ostale analize ne mogu biti starije od godinu dana!**

ZAŠTO DA ODABERETE NAŠU BOLNICU?

Centar za vantelesnu oplodnju u okviru Zdravstvenog centra Valjevo radi od 2012. godine. Mi smo prva bolnica sekundarnog tipa u kojoj su počele da se rade procedure vantelesne oplodnje. Nakon deset godina uspešnog rada došlo je do kadrovskih promena koje nisu bitno promenile pozitivan imidž koji je Centar za VTO negovao, a i podmladili smo naš tim. Prepoznatljiv individualni pristup pacijentima omogućava nam da nižemo uspehe. Možemo se pohvaliti da u našoj ustanovi nemamo liste čekanja i trudimo se da u svakom momentu radimo u korist pacijenata, težeći poboljšanju uspešnosti vantelesne oplodnje gde su pozitivne bete naš primarni cilj, a preko 600 rođenih beba do kraja 2023.godine, daje nam snagu da budemo još bolji u svom radu. U našoj bolnici se duži niz godina rade sve neophodne dijagnostičke i operativne metode kao što su laparoskopija, histeroskopija, histerosalpingografija(HSG), a sve u cilju otklanjanja smetnji u procesu ostvarivanja potomstva. Naša laboratorija ispunjava najstrože svetske standarde, natpritisak, centralnu klimatizaciju i sterilizaciju vazduha. Mogućnost štetnog uticaja sredine na jajne ćelije, spermatozoide i embrione je sveden na minimum. U našem centru od lekara, ESRHE sertifikovanog embriologa i obučenih sestara dobićete maksimalnu dozu empatije, razumevanja i emocionalne podrške kroz ceo proces do ostvarivanja našeg zajednickog cilja- ZDRAVE BEBE!